

מסורת הש"ס

(א) יומא פה: (ב) זבחות נח: (ג) ודף סכ: (ד) ג' צ"ק קד: (ה) ד' רנה. רש"ל (ו) צ"ק טו. ע"ש, (ז) [ע"י מוס' יצמות נג: ד"ה הנה על וסו:], (ח) תבוצת לא. ב"ב פו. שבת לא: [ומסופתא ב"ק פ"ט:], (ט) [דבור זה שייך לעיל במשנה עא:], (טו) כ"ל דהא, (י) [גם סט:], (ס) [גם סו:], (ל) [צ"ל אמן],

תורה אור השלם

- אם במחתרת יקוצא הגנב והבדו נמות אין לו דמים: אם יורחה השמש עליו דמים לו שלם ישלם אם אין לו ונקבר בגנבתו.

שמות כב א-ב

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מסתברא. כעין זה כתובות קב ע"ב גיטין יג ע"ב: תוב' ד"ה לא. לא היו רוצים להתחיר. ע"י טורי אבן חגיגה בזבני שזה דף י ע"א ד"ה נפש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' אמר רבא מסתברא מלתא דרב. כ"ב ע"י כתובות לד: מוס' ד"ה אבל ונרסות היה כאלו אמר רבה וכו' ומהמינה על הגאון מהר"י פיק שלא אין עליהם בש"ס הדשים:

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

גב' מגמר. מכלה: למודו. מה שהורגל בצער ויין: (י) שקט לצדיקים הנייה להם והנייה לעולם. שיש להם פנאי לעסוק במורה ובמלות:

בתנב' הנה במחפרת. שאמרה תורה יהרג: **נידון על שם סופו**.

דהא לא קטל ומקטיל משום דסופו להרוג בעל הבית כשיעמוד כנגדו

גב' תניא רבי יוסי הגלילי אומר וכי מפני שאכל זה תרטימור בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אמרה תורה יצא לבית דין ליסקל אלא הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה שסוף מגמר נכסי אביו ומבקש למודו ואינו מוצא ויוצא לפרשת דרכים ומלסמם את הבריות אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב שמיתתן של רשעים הנאה להם והנאה לעולם ולצדיקים רע להם ורע לעולם שינה ויין לרשעים הנאה להם והנאה לעולם לצדיקים רע להם ורע לעולם שקט לרשעים רע להם ורע לעולם לרשעים הנאה להם והנאה לעולם פיזור לרשעים הנאה להם והנאה לעולם ולצדיקים רע להם ורע לעולם: **בתנב'** הבא במחתרת נידון

על שם סופו יהיה בא במחתרת וישבר את החבית אם יש לו דמים חייב אם אין לו דמים פטור: **גב'** ^א אמר רבא מאי טעמא דמחתרת יחזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אוזילנא קאי לאפאי ולא שביק לי ואי קאי לאפאי קטילנא ליה ^ב והתורה אמרה אם בא להורגך השכם להורגו אמר רב ^ג הבא במחתרת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים קננהו ^א ^א אמר ^ד רבא דמסתברא מילתיה דרב בששיבר דליתנהו אבל נטל לא והאלהים אמר רב אפילו נטל דהא יש לו דמים ונאנסו חייב אלמא ברשותיה קיימי הכא נמי ברשותיה קיימי ולא היא כי אוקמינא רחמנא ברשותיה לענין אונסין אבל לענין מקנא ברשותיה דמרייהו קיימי מידי דהוה אשואל תנן בא במחתרת ושיבר את החבית יש לו דמים חייב אין לו דמים פטור טעמא דשיבר דכי אין לו דמים פטור הא נטל לא הוא הדין דאפילו נטל נמי והא דקא תני שבר את החבית קמ"ל דכי יש לו דמים אע"ג דשיבר נמי חייב פשיטא מזיק הוא הא קמ"ל דאפילו שלא בכונה מאי קמ"ל אדם מועד לעולם תנינא ^א ^ב אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד בין באונס ^ג בין ברצון קשיא מתיב רב ביבי בר אבבי ^ד ההגונב כים בשבת חייב שהרי נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור גנבה ואיסור סקילה באין כאחד והלכתא דשדנהו בנהרא רבא איגבבו ליה דיכרי במחתרתא אהדרינהו גיהליה ולא קבלינהו אמר הואיל ונפק מפומיה דרב ת"ר יאין לו דמים אם זרחה השמש עליו וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו תניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה ה"א לא אם ברור לך כשמש שיש לו שלום עמך אל תהרגהו ואם לאו הרגהו קשיא סתמא אסתמא לא קשיא כאן

עב.בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

מסתברא מילתיה דרב בששיבר. ואם תאמר מאי קמ"ל תנינא ושיבר את הכבית פטור ויש לומר אי ממתני' ה"א שיבר בעודו במחתרת קמ"ל רב אפילו שיבר אחר כך: **אפילו נטל**. תימה הא תנן במרובה (ב"ק דף סב:) אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל פירוש כדררשינן^י וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב ואמר רב בגמרא^ט לא שנו אלא לפני יאוש אבל לאחר יאוש קנאו גנב ראשון וגנב שני משלם תשלומי כפל לגנב ראשון אלמא קודם יאוש לא קני ויש לומר דהתם בגנב מגגו חזירו וקרפיפו ללאו צר קטלא הוא דנשי התראה אצל הכא במחתרת דמחתרתו זו היא התראהו דלקמן: **לא** קבלינהו הואיל ונפק מפומיה דרב. תימה הא מייחצי ללאת ידי שמים כדאמר צפ' הפועלים (ב"מ דף סא. וסג) גבי המוסס פרה ודש צה ^ה (ואמנן) אסרה תורה אפילו צה על אמו ויש לומר דכאן ^ו לא היו רוצים להחזיר אלא"כ ימחיצו צדיני אדם: כאן

על שם סופו יהיה בא במחתרת וישבר את החבית אם יש לו דמים חייב אם אין לו דמים פטור: **גב'** ^א אמר רבא מאי טעמא דמחתרת יחזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אוזילנא קאי לאפאי ולא שביק לי ואי קאי לאפאי קטילנא ליה ^ב והתורה אמרה אם בא להורגך השכם להורגו אמר רב ^ג הבא במחתרת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים קננהו ^א ^א אמר ^ד רבא דמסתברא מילתיה דרב בששיבר דליתנהו אבל נטל לא והאלהים אמר רב אפילו נטל דהא יש לו דמים ונאנסו חייב אלמא ברשותיה קיימי הכא נמי ברשותיה קיימי ולא היא כי אוקמינא רחמנא ברשותיה לענין אונסין אבל לענין מקנא ברשותיה דמרייהו קיימי מידי דהוה אשואל תנן בא במחתרת ושיבר את החבית יש לו דמים חייב אין לו דמים פטור טעמא דשיבר דכי אין לו דמים פטור הא נטל לא הוא הדין דאפילו נטל נמי והא דקא תני שבר את החבית קמ"ל דכי יש לו דמים אע"ג דשיבר נמי חייב פשיטא מזיק הוא הא קמ"ל דאפילו שלא בכונה מאי קמ"ל אדם מועד לעולם תנינא ^א ^ב אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד בין באונס ^ג בין ברצון קשיא מתיב רב ביבי בר אבבי ^ד ההגונב כים בשבת חייב שהרי נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור גנבה ואיסור סקילה באין כאחד והלכתא דשדנהו בנהרא רבא איגבבו ליה דיכרי במחתרתא אהדרינהו גיהליה ולא קבלינהו אמר הואיל ונפק מפומיה דרב ת"ר יאין לו דמים אם זרחה השמש עליו וכי השמש עליו בלבד זרחה ה"א לא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו תניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה ה"א לא אם ברור לך כשמש שיש לו שלום עמך אל תהרגהו ואם לאו הרגהו קשיא סתמא אסתמא לא קשיא כאן

על שם סופו יהיה בא במחתרת וישבר את החבית אם יש לו דמים חייב אם אין לו דמים פטור: **גב'** ^א אמר רבא מאי טעמא דמחתרת יחזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אוזילנא קאי לאפאי ולא שביק לי ואי קאי לאפאי קטילנא ליה ^ב והתורה אמרה אם בא להורגך השכם להורגו אמר רב ^ג הבא במחתרת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים קננהו ^א ^א אמר ^ד רבא דמסתברא מילתיה דרב בששיבר דליתנהו אבל נטל לא והאלהים אמר רב אפילו נטל דהא יש לו דמים ונאנסו חייב אלמא ברשותיה קיימי הכא נמי ברשותיה קיימי ולא היא כי אוקמינא רחמנא ברשותיה לענין אונסין אבל לענין מקנא ברשותיה דמרייהו קיימי מידי דהוה אשואל תנן בא במחתרת ושיבר את החבית יש לו דמים חייב אין לו דמים פטור טעמא דשיבר דכי אין לו דמים פטור הא נטל לא הוא הדין דאפילו נטל נמי והא דקא תני שבר את החבית קמ"ל דכי יש לו דמים אע"ג דשיבר נמי חייב פשיטא מזיק הוא הא קמ"ל דאפילו שלא בכונה מאי קמ"ל אדם מועד לעולם תנינא ^א ^ב אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד בין באונס ^ג בין ברצון קשיא מתיב רב ביבי בר אבבי ^ד ההגונב כים בשבת חייב שהרי נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור גנבה ואיסור סקילה באין כאחד והלכתא דשדנהו בנהרא רבא איגבבו ליה דיכרי במחתרתא אהדרינהו גיהליה ולא קבלינהו אמר הואיל ונפק מפומיה דרב ת"ר יאין לו דמים אם זרחה השמש עליו וכי השמש עליו בלבד זרחה ה"א לא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו תניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה ה"א לא אם ברור לך כשמש שיש לו שלום עמך אל תהרגהו ואם לאו הרגהו קשיא סתמא אסתמא לא קשיא כאן

וכי השמש עליו בלבד זרחה ה"א לא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו תניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה ה"א לא אם ברור לך כשמש שיש לו שלום עמך אל תהרגהו ואם לאו הרגהו קשיא סתמא אסתמא לא קשיא כאן

והוא היה צא לעכבו ולומר דמים אני מחזיר לך לא קני ומהדר להו צעיניהו דכתיב (ויקרא ה) והשיב את הגזילה והאי דכי נאנסו מחזיר דמים ולא מצי אמר ליה נאנסו ומיפטור משום דלא גרע גזנן משואל דמשום דכל הגאה שלו אוקמינהו רחמנא דרשותו לשלומי אס נאנס דכל כמה דקיימא הדרא צעינא הא נמי כל הגאה שלו ומיחייב לשלומי: **מועד לעולם**. אפילו שלא בכונה: **קשיא**. קשיא מתניתין לתרואה אליבא דרב. ומ"מ תיובתא לא הוי דלאו בדיא קמני לה נטל חייב ואיכא לשנויי בדוחקא כדשנינ דמשום רישא נקט שצר והיינו דאיכא צין קושיא לתיובתא: **מסיב רב ציבי**. לרבא פריך דאמר נטל דליתנהו חייב: **הגונב כים בשבת**. שהגביהו וקנאו בהגבהה חייב להחזיר ואע"ג שהוציאו אחר"כ לרה"ר ונתחייב בהוצאתו מיתה: **שהרי נסחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת**. ובשציל חיוב מיתה הנה עליו לאחר מכן אינו נפטור מן התשלומין: **היה מגרר ויואל**. שלא הגביהו ולא קנאו בתוך הבית אבל כשיואל לרה"ר קנאו בשנוי רשות שהוציאו מרשות הבעלים. וזיכר ידו למטה משלשה וקבלה בידו דידו חשובה לו כארבעה על ארבעה והרי הוא לו כחצרו ואע"פ שאין כאלו הגבהה והכי מוקים לה בכתובות [לא:]: **פטור**. ממשלומין. אלמא אע"פ שהכים והמעות קיימין אמרינן דמני קננהו ולא מפקינ ליה מיניה ומיזבנתא דרבא דאמר נטל לא: **והלכתא**. הא דקמני פטור כגון דשדנהו צנהרא דליתנהו: **דכרי**. אילים: **אהדרינהו ניהלים**. הגנבים: ה"ג ת"ר אין לו דמים אם זרחה וגו' אלא אם כדבר כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו וכו'. אין לו דמים וסמין ליה אם זרחה השמש ודרשינן סמוכין אימתי מותר להורגו בזמן שהשמש זרחה עליו כלומר שצדור לך שלהרגך צה אם תעמוד כנגדו אבל מספק אל תהרגהו: **ותניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו**. אימתי אסור להרגהו בזמן שזרחה השמש עליו כלומר שצדור הדבר לך כאור שהוא רחמני עליך ואפילו אתה עומד כנגדו להציל ממונך מידו לא יהרגך ואם לאו שספקא הוא לך הרגהו. קשיין אהדדי:

אב

לג א מיי פ"ט מהל' גניבה הלכה ט סמג לאחין קב טוש"ע ח"מ סי' תכה סעיף א בהג"ה:
לך ב מיי שם הלכה יג:
לך ג מיי שם הלכה ט:
לו ד מיי שם הלכה יג סעיף ג:

לז ה מיי פ"ח מהל' חובל הלכה יא ופ"ו הלכה א סמג עשין ע"י טוש"ע ח"מ סי' שעט סעיף א וסי' תכה סעיף ג:

לח ו ז מיי פ"ג מהל' גניבה הלכה ג [וטוש"ע ח"מ סי' שגא]:
לט ח מיי פ"ט מהל' גניבה הלכה ז בהשגת ראב"ד במ"מ [והל"ן] סמג לאחין קב טוש"ע ח"מ סי' תכה סעיף א בהג"ה:

מוסף רש"י

חזקה אין אדם מעמיד עצמו. מהלילא את ממונו מיר גנב. והאי גנב דלמתי במחתרת מודע ידע דקאי בעל הבית באפיה ואדעתא דהכי אתא. דמימר אמר כי קאי לאפאי קטילנא ליה. ואין זה ספק נפשות אלא ודאי נפשות והטורה אמרה לו כאן אחרי שצא להורגך השכם להורגו (יומא פה:) וזה להרגך צה שהרי יודע הוא שאין אדם מעמיד עצמו ודואה שעתיד ממונו בפניו ושותק. לפיכך על מנת כן צא אלא יעמוד בעל הממונ כנגדו יהרגו (שמות כב א ובעיני ברכות נח.) בדמים קננהו. דהבא במחתרת צר מיתה הוא, דכתיב אם במחתרת ימלא הגנב וגו' (ב"ק קיד.) ההגונב כים בשבת. הגביהו צרות הבעלים והוציאו לרה"ר (כתובות לא.). חייב. בתשלומין ואע"פ שמזין נאנסו (שבת צא.) דליכא למימר קס ליה דנרביה מיניה. דליכא הכא שמי רשעות צדוד (ושב"ם ב"ב פ"ג.) שכבר נתחייב בגניבה. בשעה שהגביה הכים צרות הבעלים (שבת צא.) דהגבהה קוטה בכל מקום וקמה ליה ברשותיה אף להסחייב בזיועין (כתובות לא.). היה מגרר ויוצא. שלא קנאה בהגבהה (שבת צא.) שלא הגביהו צרות הבעלים ולא קנאו אלא בהוצאה מרשות הבעלים (כתובות לא.). פטור. מתשלומין. שהרי איסור שבת כו'. ובכתובות פריך אי דלפקיה לרה"ר איסור גביה ליה, דהרי"ד לאו מקום קנייה הוא, ומוקי לה בצדי רה"ר, או נמי שזיכר ידו למטה מג' וקבלה (שבת צא.).